

Հայաստանի բարձրագույն
կրթության ներկա իրավիճակը
և ֆինանսավորման
հիմնախնդիրները

4 փետրվարի, 2011թ.

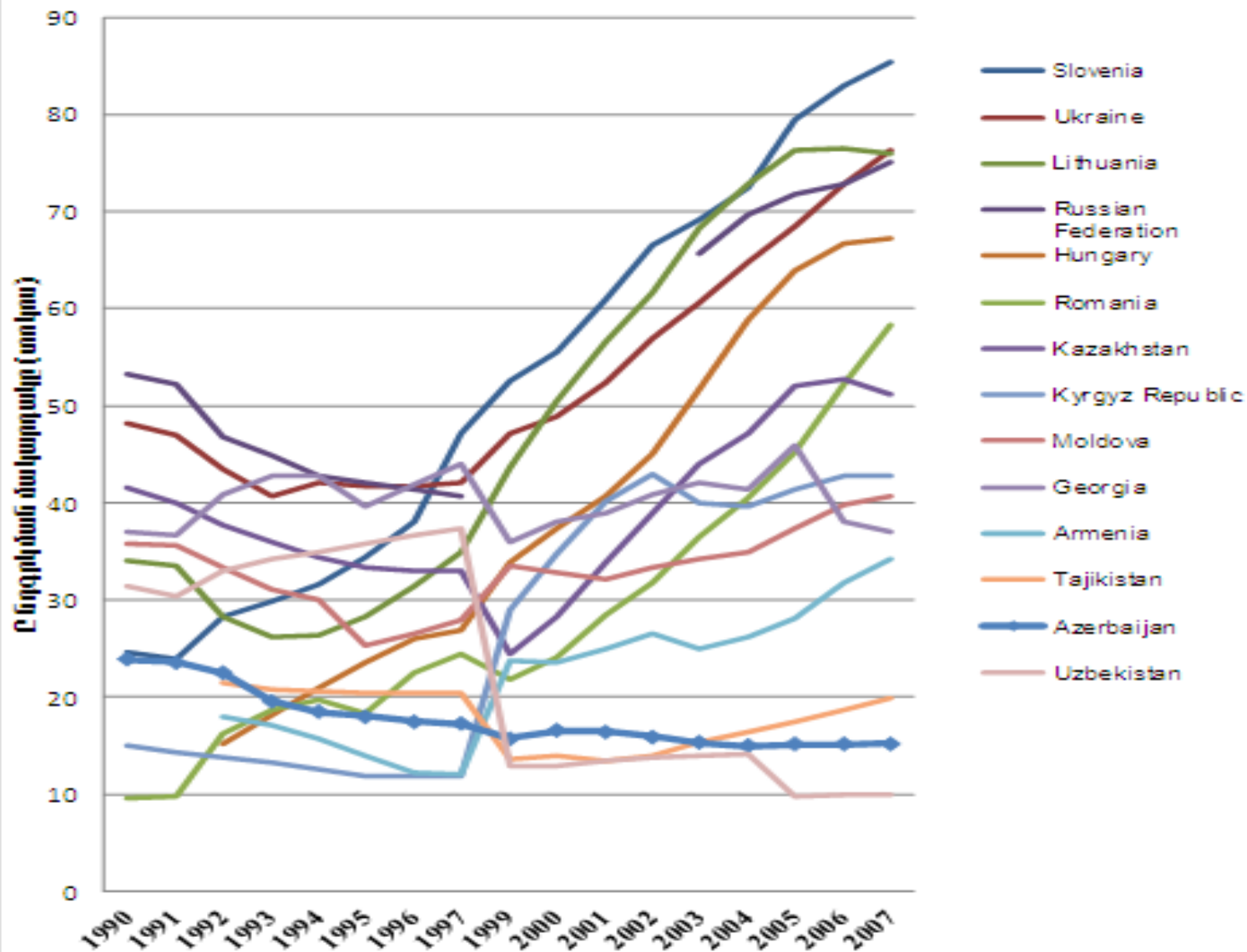
Բարձրագույն և հետբուհական կրթության (ԲՀԿ) զարգացման խնդիրները

1. Որակյալ և մրցունակ կրթության ապահովում
2. ԲՀԿ համակարգի ինտեգրում ԲԿ եվրոպական տարածաշրջանին
3. ԲՀԿ մատչելիության բարձրացում և հասանելիության ապահովում տարբեր սոցիալական խմբերի համար
4. ԲՀԿ համապատասխանեցում հասարակության և տնտեսության պահանջներին
5. ԲՀԿ համակարգի կառավարման և ֆինանսավորման մեխանիզմների արդիականացում և արդյունավետության բարձրացում

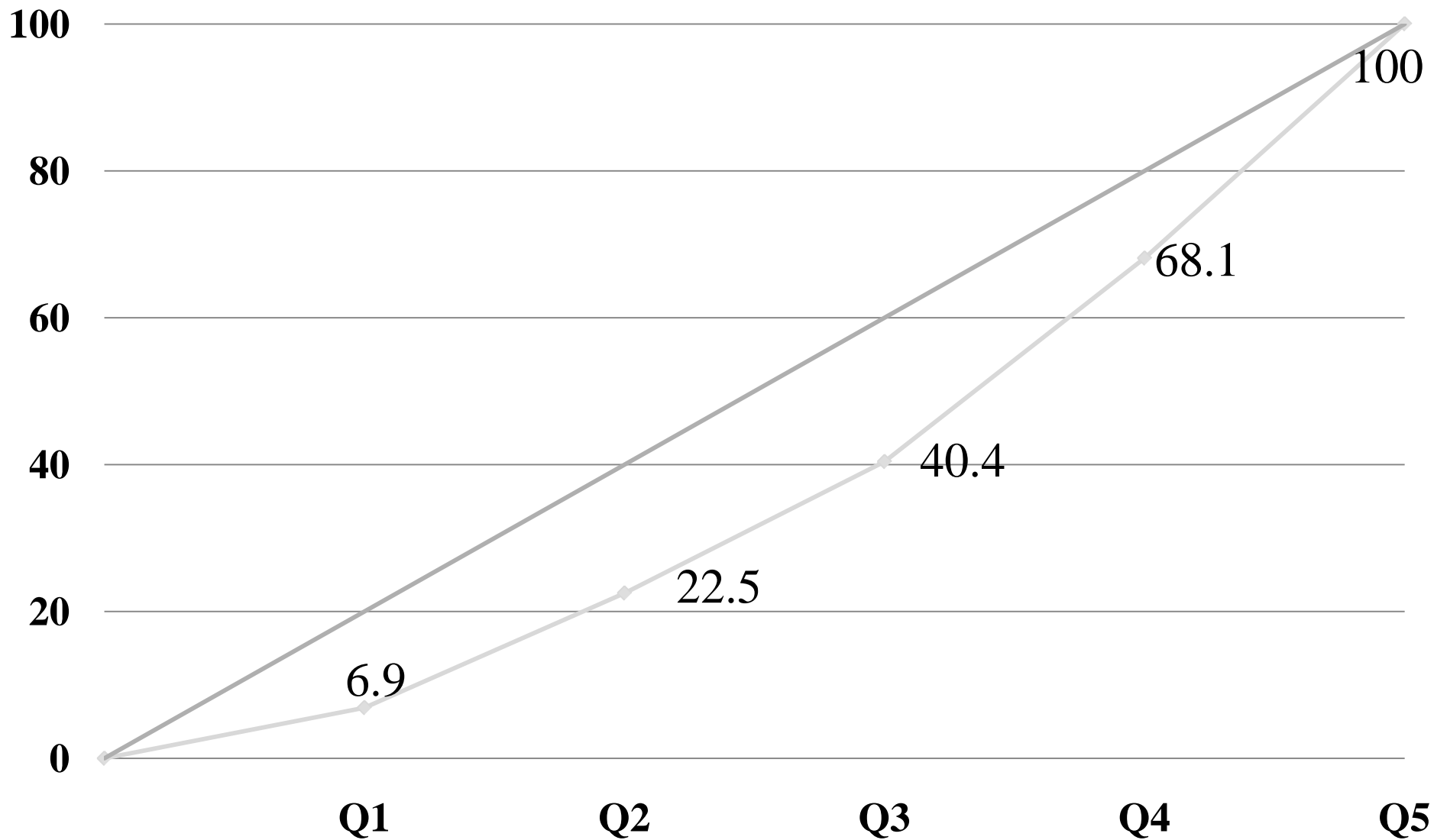
Հայաստանի բարձրագույն կրթական համակարգում ընդգրկված ուսանողները, 2003-2009թթ.

	2003	2005	2007	2009	Փոփոխման և տոկոսը 2003-2009
Ուսանողներ ընդամենը, այդ թվում	77944	97765	112244	114629	147%
Պետական համալսարաններ, որից	55928	73716	86693	91890	164.3%
Կրթաթոշակ և նպաստ ստացող ուսանողներ	19189	19869	19986	18947	98.7%
Վճարովի համակարգում սովորողներ	36739	53847	66707	72943	198.5%
Մասնոր բՈՒՀեր	22016	24049	25551	22739	103.3%

**Համախառն ընդգրկման մակարդակը, 1990-2007թթ.
Եվրոպայի և Կենտրոնական Ասիայի որոշ երկրներ**

Բարձրագույն կրթության ընդգրկվածության բաշխվածությունը տնային տնտեսությունների միջև ըստ սպառման ագրեգատով քվանտիլների, 2009

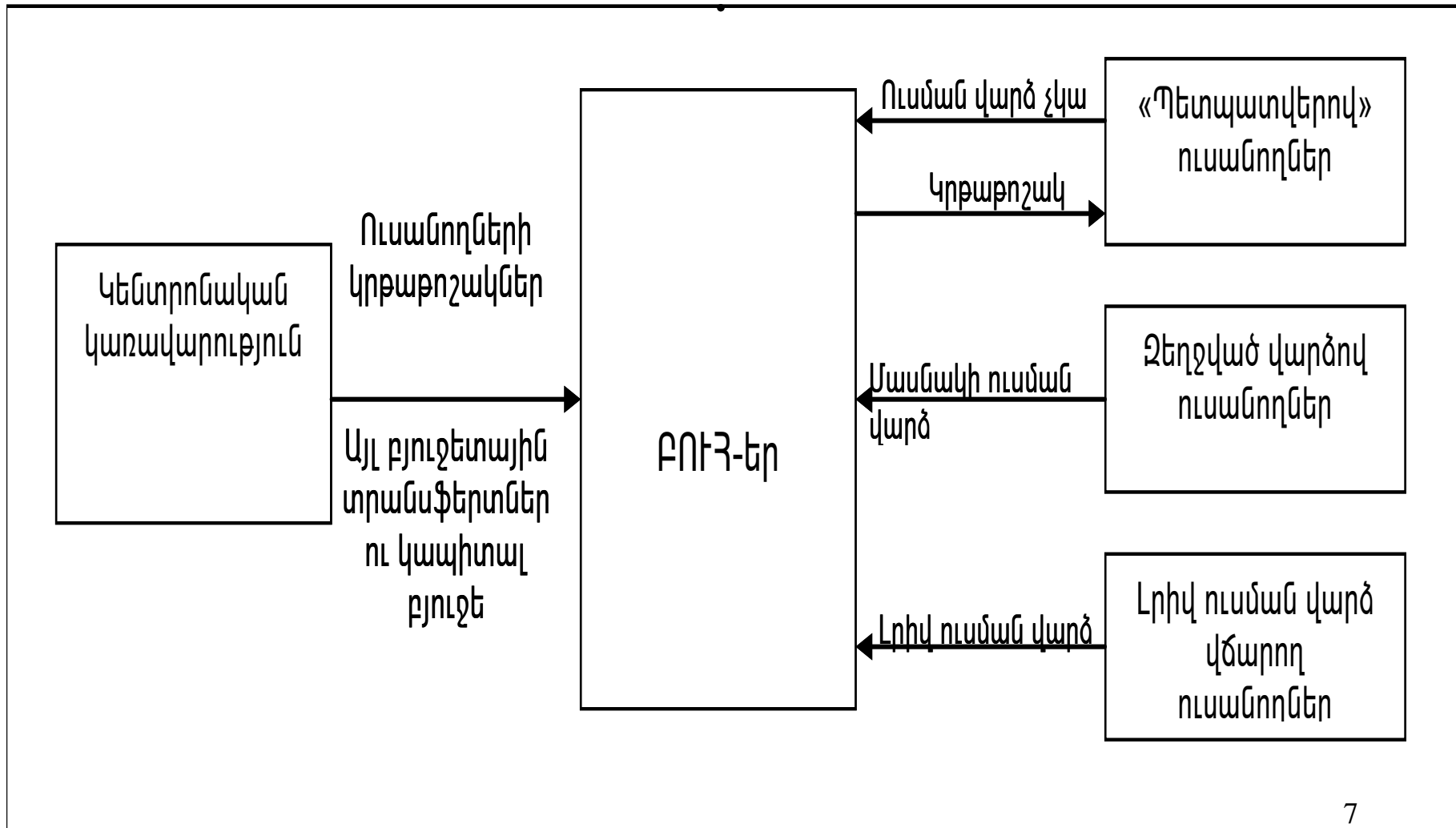

- ◆ Բարձրագույն կրթության ընդգրկվածության բաշխվածություն
- Հավասարաչափ բաշխման անկյունագիծ

Դասախոսական կազմը համալսարաններում, 2003-2009թթ.

*	2003	2005	2006	2007	2008	2009
Համալսարանների դասախոսական կազմ, ընդամենը	12161	12781	12521	12320	12169	12196
Դասախոսական կազմը պետական բուհերում	8975	9763	9849	9822	9581	9861
Դասախոսական կազմը մասնավոր բուհերում	3186	3018	2672	2498	2588	2335
Ուսանող/դասախոսական անձնակազմ գործակից	6,4	7,6	8,5	9,1	9,4	9.4
Ուսանող/դասախոսական անձնակազմ գործակիցը պետական բուհերում	6,2	7,6	8,3	8,8	9,3	9.3
Ուսանող/դասախոսական անձնակազմ գործակիցը մասնավոր բուհերում	6,9	8,0	9,1	10,2	9,6	9.7

Հայաստանի ԲՈՒՅ-րի Ֆինանսավորումը

Պետական ԲՈՒՅ-րի եկամուտները և ծախսերը /% ընդհանուրի մեջ/, 2006-2009թթ.

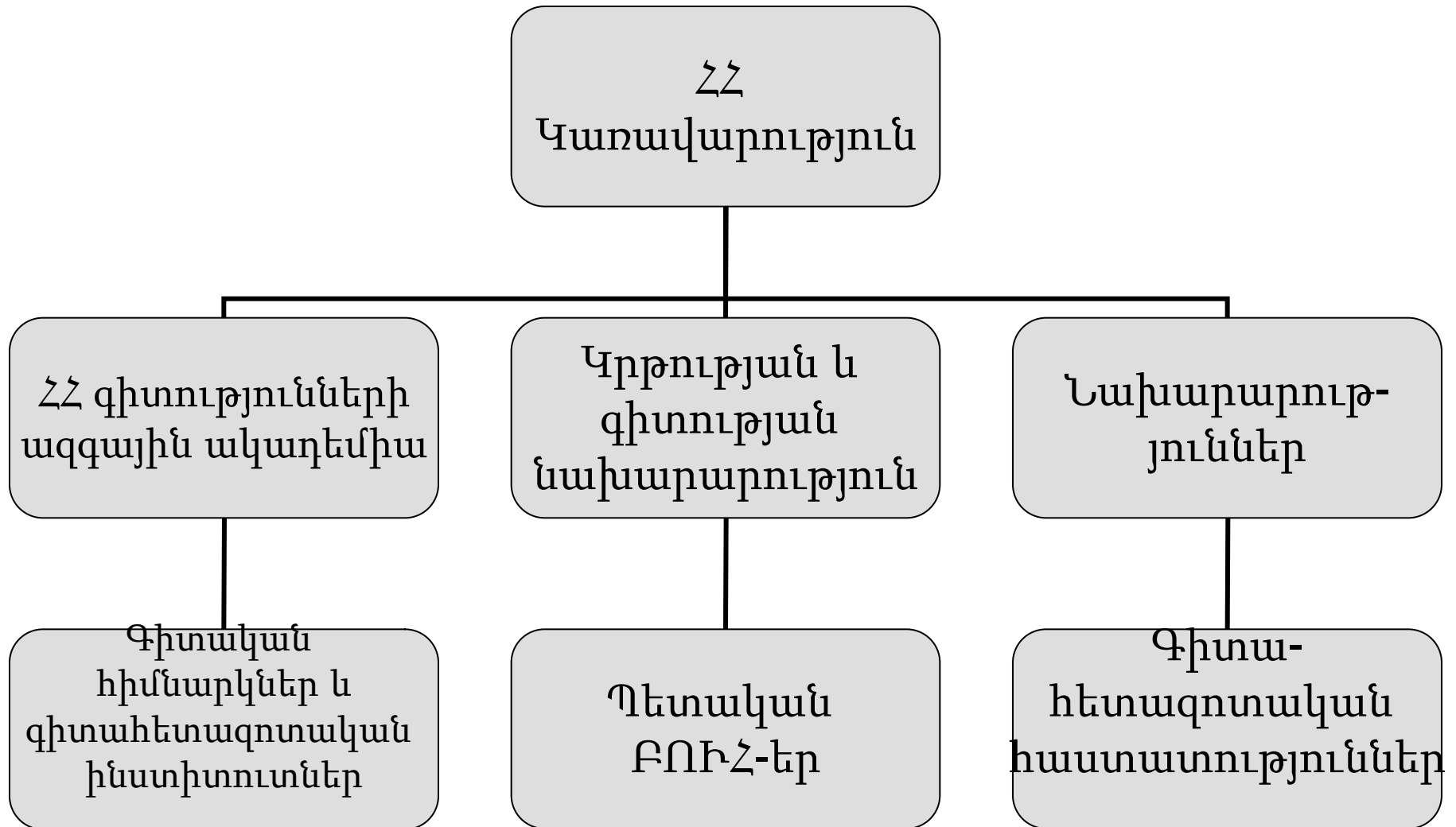
	2006	2007	2008	2009
Եկամուտներ, ընդամենը	100%	100%	100%	100%
Ապրանքներ և ծառայություններ	82%	82%	81%	79%
Պետական բյուջե (պետպատվեր)	12%	12%	13%	15%
Այլ աղբյուրներ (ուսման վարձեր)	71%	70%	67%	65%
Պետական բյուջեից դրամաշնորհներ (կրթաթոշակ)	4%	4%	4%	3%
Այլ եկամուտներ	13%	14%	16%	17%
Ծախսեր, ընդամենը	100%	100%	100%	100%
Աշխատավարձեր	53%	55%	55%	55%
Սոցիալական ապահովագրական հատկացումներ	11%	11%	11%	10%
Դրամաշնորհներ այլոց (կրթաթոշակներ ուսանողներին)	5%	4%	4%	4%
Ապրանքներ և ծառայություններ	8%	7%	8%	8%
Կոմունալ ծախսեր	4%	4%	4%	5%
Կապիտալ ծախսեր	12%	13%	11%	11%
Այլ ծախսեր	7%	6%	6%	7%

Բարձրագույն կրթությանն ուղղվող միջոցները

	2006	2007	2008	2009
Պետական ուսանողական նպաստներ, մլն դրամ	2591	3040	3919	4782
Կրթաթոշակներ, մլն դրամ	950	961	1049	1095
Գիտահետազոտական աշխատանքներ, մլն դրամ	805	923	1624	2991
Բարձրագույն կրթությանն ուղղվող պետական միջոցներ, ընդամենը, մլն դրամ	4346	4924	6592	8874
Բարձրագույն կրթությանն ուղղվող մասնավոր միջոցներ, մլն դրամ	15164	17349	19413	21308
Ընդամենը, մլն դրամ	19510	22273	26005	30182
Պետական միջոցներ, ՀՆԱ %	0,16	0,16	0,18	0,29
Մասնավոր միջոցներ, ՀՆԱ %	0,57	0,55	0,54	0,69
Ընդամենը, ՀՆԱ %	0,73	0,71	0,73	0,97

Գիտության պետական կառավարման համակարգը

Պետական ծախսերը գիտության ոլորտում 2009թ.

	Կազմակերպությունների քանակը	Ֆինանսավորում պետական բյուջեից, մլն դրամ			
		բազային	Թեմատիկ	Ծրագրային	Ընդամենը
Հայաստանի գիտությունների ազգային ակադեմիա	35	2818	551	70	3439
Կրթության " գիտության նախարարություն	18	2521	449	21	2991
Առողջապահության նախարարություն	13	82	51	0	133
Գյուղատնտեսության նախարարություն	9	157	99	0	255
Էկոնոմիկայի նախարարություն	9	429	150	0	579
Այլ	33	181	144	982	1308
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	117	6188	1443	1074	8704

Բարձրագույն կրթության

հիմնախնդիրներն ու մարտահրավերները

1. Մուտքերի և ոչ թե արդյունքների վրա
հիմնված ֆինանսավորում

2. Խթանների և հաշվետվողականության
պակաս

3. Գերմասնագիտացում

4. Անհամապատասխանությունը շուկայի
պահանջարկին

5. Ուսանող/դասախոս և ուսանող/ոչ
դասախոսական անձնակազմ ցածր
հարաբերակցությունը

Բարձրագույն կրթության հիմնախնդիրներն ու մարտահրավերները (շարունակություն)

6. Անհամարժեք մատչելիություն և հավասարություն: ֆինանսական աջակցության տրամադրումը բուհերին միայն ակադեմիական առաջադիմության հիման վրա չի նպաստում մատչելիության և հավասարության սկզբունքների արմատավորմանը:

7. Կրթաթոշակների գործող համակարգի անարդյունավտությունը ուսանողներին որևիցե նշանակալից օգնություն տրամադրելու տեսանկյունից:

8. Դասավանդման ու գիտահետազոտական աշխատանքների տարանջատվածությունը:

Ռազմավարության մշակումը պահանջում է տարբեր շահառուների վրա ազդող տարբերակներից կատարել ընտրություն որոշակի նպատակի ապահովման համար

- Տարբեր մոտեցումներ
  - Ուղղակի ֆինանսավորում – բուհ – աճող առաջարկ
  - Անուղղակի ֆինանսավորում – ուսանողներ – աճող պահանջարկ
  - Կարգավորող մոտեցումներ
- Տարբեր շահառուներ
  - Բուհեր (առաջարկ)
  - Ուսանողներ (պահանջարկ)
- Հիմնական նպատակներ

Մոտեցման տեսակ	Տարբերակներ	Հնարավոր նպատակներ
<p>Ծախսեր-ուղղակի</p> <p>Աջակցություն բուհերին</p> <p>Առաջարկի հարցեր</p>	<p>Անցում կատարողականով ֆինանսավորմանը</p> <p>Կատարողական պահուստներ</p> <p>Ստեղծել կատարողական պայմանագրեր</p> <p>Բանաձևում ավելացնել կատարողական բաղադրիչներ</p> <p>Ավելի շատ տեղեր վճարել բարձր համապատասխանությամբ ոլորտներում</p> <p>Բուհերին ցածր եկամուտ ունեցող ուսանողների համար ավելի շատ գումար տալ</p> <p>Գործարկել կապիտալ բյուջեներ</p> <p>Մեծացնել հետազոտության ֆինանսավորումը</p> <p>Ֆինանսավորման համար իրթանել դասավանդման համարկումը</p> <p>Ստեղծել մրցակցային նորարարական հիմնադրամ</p> <p>Կոնսոլիդացիայի նպատակով ստեղծել ֆինանսավորման իրթանիչներ</p> <p>Ֆինանսավորել մասնավոր բուհերի ու հեռավար ուսուցման ընդլայնումը</p>	<p>Արտադրողականություն, որակ, Արտադրողականություն, արդարություն, մասնակցություն, համապատասխանություն</p>
<p>Ծախսեր-անուղղակի</p> <p>Աջակցել ուսանողներին</p> <p>Պահանջարկի հարցեր</p>	<p>Փոփոխել ուսանողների ֆինանսական աջակցությունը</p> <p>Ընդլայնել ու փոփոխել պետական կրթաթոշակները</p> <p>Ընդլայնել թոշակները</p> <p>Ստեղծել դրամաշնորհներ սոցիալապես խոցելի խմբերի համար</p> <p>Ստեղծել դրամաշնորհներ առաջադիմության և կարիքի սկզբունքների զուգակցմամբ</p> <p>Ստեղծել ուսանողական վարկեր</p>	<p>որակ/համապատասխանություն մասնակցություն արդարություն/</p>
<p>Կարգավորող միջոցառումներ</p>	<p>Հզորացնել որակի ապահովման գործընթացը</p> <p>Պահանջել դասավանդման ու հետազոտության համարկում</p> <p>Պահանջել բուհերի խոշորացում</p> <p>Ներկայիս վարձավճարներով թույլ տալ տեղերի ավելացումը</p> <p>Թույլ տալ որակյալ մասնավոր բուհերի ընդլայնումը</p>	<p>որակ/համապատասխանություն</p> <p>Արտադրողականություն, մասնակցություն</p>